

Tomas Björnsson, cicero@rtb.se

Kris?

Har vi en klimatkris? Det verkar inte så när vi ser oss omkring. De flesta känner nog till att klimatet håller på att förändras, men de krafttag som behövs uteblir, både på individnivå och på samhällsnivå.

Var finns krismedvetenheten? När jag under sommaren har gått in på Naturskyddsföreningens hemsida har jag mötts av att vi ska rädda bina och att vi ska skapa världens längsta blomsteräng. Visst behövs det också, men det speglar inte det som är mest akut idag.

Den här texten är en appell till min egen förening, Naturskyddsföreningen. Överutnyttjandet av jordens resurser, som visar sig i klimatkrisen, är den allt överskuggande frågan just nu, vilket enligt min mening betyder att föreningen behöver agera och kommunicera utifrån det.

Bakgrund

Från sommaren 2023 och ett år fram har det varit extremt varmt i världen, drygt 1,5 grader över förindustriell tid. Det är så varmt att klimatforskare famlar efter förklaringar. Det har varit varmt i Stilla havet under fenomenet ElNiño. Solen har lyst starkare än vanligt. Sjöfarten har släppt ut mindre svavel vilket gör att mer av solens strålar når jordytan. Men dessa tre faktorer räcker inte till för att förklara att den globala temperaturen denna period var två tiondelar högre än man räknat med. Det förklarar inte ens hälften. Situationen är alltså på ett oförklarligt sätt värre än väntat, vilket är mycket oroande.¹

Den globala medeltemperaturen ser ut att nå 1,5 grader cirka 2030. Med fortsatta utsläpp på nuvarande nivåer når världen 2 grader runt 2048. Det blir bara några få år senare om utsläppen skulle börja minska något under tiden.² Men de scenarier som tycks realistiska pekar inte på några stora utsläppsminskningar, i varje fall inte inom ett årtionde. De företag och länder som bryter kol, pumpar upp olja och utviner gas är inte intresserade av någon förändring.

Gavin Schmidt, chef för NASAs temperaturmätningar, talar klartext i en intervju. De fossila bränslena ska bort så fort som möjligt menar han. Det spelar ingen roll vilken temperatur vi ligger på just nu, varje tiondels grad högre innebär enorma risker för mänskligheten. Då ska vi sluta släppa ut, nu, genast³.

Varför säger inte miljöorganisationerna detta rent ut? Det är inget fel med att rädda bina, men varför talar vi inte högre om att den mänskliga civilisationen står på spel?

Vi måste tala allvar!

Naturskyddsföreningen är Sveriges största miljöorganisation. Det förpliktigar. Vi måste tala allvar och inte tro att folk blir handlingsförlamade av budskapet. Det troligaste är snarare att man kommer att göra sitt bästa för att reda upp problemen. Hoppet överger oss inte och när folk känner att det är kris kommer de också att agera. De medlemmar som börjat känna sig uppgivna efter alla dystra klimatrapporter kan också fatta mod om vår förening tar tag i uppgiften på allvar. Det är av oss folk kan förvänta sig stöd när det är kris. Vi är många ute i landet som brinner för att "rädda världen".

Tomas Björnsson, cicero@rtb.se

Exakt hur omställningen ska se ut behöver inte ha klart för oss – hur vi ska lösa transporter, energi och mat eller ens vad vi ska syssla med i en utsläppsfri värld. Det vi säkert vet är bara att omställningen måste startas genast, och att den måste ske på ett rättvist sätt. Höga bränslepriser måste t.ex. kombineras med stöd till människor som bor och verkar på landsbygden.

Den stora uppgiften är att sluta släppa ut växthusgaser, men också att sluta med alla aktiviteter som skräpar ner och som leder till skador på vår natur, vår livlina i tillvaron.

I denna snabba omställning måste alla vara beredda på att ändra sina vanor på alla plan. Kostymen är för stor. Resorna behöver bli kortare, semestern får bli i närområdet och kanske t.o.m. per cykel, kosten får bli mer växtbaserad, konsumtionen får gå ifrån köp-och-släng och byggandet behöver sättas på paus tills det kan göras med minimala utsläpp. Listan är lång men välkänd.

Politikerna, allmänheten och miljörörelsen

Det är politikernas uppgift att förmedla allvaret i klimatkrisen och att krisen kräver kraftfulla åtgärder. De behöver säga som det är för att motivera de kraftfulla åtgärder som behövs⁴, från stora investeringar till mindre ting som gör det lättare att göra rätt. Det är inte den enskildes ansvar att ensam bära oket. Det bör göras av alla tillsammans, och börja med att samhället tar tag i frågorna – vilket ju i sin tur är upp till oss alla att se till att det gör.

Det är miljörörelsens uppgift att få politikerna att vakna. Men eftersom politiker inte vågar gå för långt före sina väljare, så är det också miljörörelsens uppgift att få allmänheten att förstå situationens allvar. Naturskyddsföreningen måste börja tala om klimatkrisen som den stora kris den är. Vår förening behöver ta fram konkreta förslag till våra politiker på hur de utsläpp vi i Sverige förorsakar kan tas bort i princip omedelbart.⁵

Naturskyddsföreningen måste tala klarspråk om att klockan är fem i tolv för att hindra katastrofer och att utsläppen ska ner till noll så snart det bara går, och helst nu, genast.

Tror vi inte på att denna snabba omställning är möjlig? Då måste vår förening ta fram konkreta förslag på hur vi kan anpassa vårt samhälle till de stora förändringar som väntar. Då handlar det om mycket mer än översvämningar och torka. Det handlar om följderna av detta, och följderna av följderna.

¹ Mer om den höga temperaturen 2023-24 kan man läsa i en intervju med Gavin Schmidt, chef för NASA:s temperaturmätningar:

<https://www.theguardian.com/environment/article/2024/aug/15/we-should-have-better-answers-by-now-climate-scientists-baffled-by-unexpected-pace-of-heating>

² En aktuell analys av när den globala medeltemperaturen kan förväntas nå olika nivåer finns på: <https://www.carbonbrief.org/analysis-what-record-global-heat-means-for-breaching-the-1-5c-warming-limit/>

³ Se not 1.

⁴ George Monbiot formulerar detta väl i en debattartikel i The Guardian:

<https://www.theguardian.com/commentisfree/article/2024/aug/28/dear-ministers-i-am-a-climate-crisis-campaigner-nationalise-me-right-now>

⁵ Se en analys på <https://www.etc.se/debatt/vem-tar-ansvar-foer-klimateaetvisan>